Год I. Серада 28 сьнежня 1921 г. № 5.

РАНІЦА

штодзенная, грамадзкая, палітычная і літэратурная газэта.

АДРЕС РЕДАКЦЫІ і КАНТОРЫ
Вільня, Вострабрамская № 4, „Hotel Szlachecki“ пак. № 2.
Рэдакцыя адчынена што дня, апрача сьвят, ад 11 да 1 і ад 5 да 7 гадз.

Цана нумару 20 марак.
Падпіска на 1 мес. . . 400 марак.
З перасылкай 1 „ . . 500 „
За граніцай ў два разы даражэй.

ЦАНА АБВЕСТАК:
За адзін радок звычайнага друку на 1 стр.—60 м.
ў тэксьце . . . . 75 м.
за тэкстам . . . . 40 м.
Для шукаючых працы на 10 прац. таней.

Беларусы! Усе на выбары, як адзін! Усе на абарону Бацькаўшчыны!

АБВЕСТКА.

Аддзел Асьветы пры Ц. К. К. С. паведамляе усіх беларускіх вучыцялеу, што яны у сваім інтэрэсе, як найхучэй павінны зарэгістравацца у Аддзеле Асьветы. Тыя вучыцялі, якія ня могуць самі прыехаць у Вільню, павіны **зглясіцца** па поште па анкетныя лісты, і запоуніушы іх прыслаць у Асьветны Аддзел пры Цэнтральным Камітэце Краевай Сувязі: Вільня Ахвярная 4 пак. 2. Рэгістрацыя вядзецца у Аддзеле Асьветы, што дня ад 10 г. раніцаю да г.3-цей па палудні.

Рэдакцыя газэты просіць п. падпісчыкау высылаць у пару грошы за газэту. Калі грошы ня будуць адтрымываццa, то высылка газэты будзе затрымана.

Кантора газэты „Раніца“ паведамляе, што магазынам выпісываючым газэту дзеля прадажы, кантора будзе рабіць 30 проц. уступкі.

Беларуская Прадвыбарная Акцыя.

Беларускі Выбарчы апарат ўжо зусім з'арганізаваны.

Цэнтральны Беларускі Выбарчы Камітэт месьціцца па **вул. Ахвярнай** д. 4; адчынены увесь дзень.

Усялякія інфармацыі выдаюцца дзяжурным.

Акружныя Беларускія Выбарчыя Камісіі ўжо ад тыдня працуюць у **Ашмянах і Камаях**.

Першая выбарчая літэратура разаслана ў вялікім ліку экзэмпляраў.

Выбарчы Камісар п. Адам Курыловіч, аб'ехаў асабіста вокругі Ашмянскі і Камайскі.

Агульны настрой людласьці прыхільны да выбараў.

Сьцьверджана, што шмат адозваў раскінуты ўрадам Ластоўскага і партыяй эс-эраў.

Гэтыя дэмагагічныя звароты да народу ня маюць жадных водгукаў.

Выбарчыя сьпіскі на вокругі Ашмянскі і Камайскі аканчацельна зацьверджаны.

БЕЛАРУСЫ!

Вашыя выбарчыя сьпіскі, за якія усе мусіце галасаваць як адзін.

Па Ашмянскаму вокругу сьпісак № 6.

1. Аляксюк Павал.
2. Карэнда Міхал.
3. Швабовіч Язэп.
4. Стальмах Антось.
5. Цімаховіч Франук.
6. Субач Франук.
7. Буткевіч Пётра.
8. Макарэвіч Янка.
9. Чыжэўская Мар'я.
10. Стрыга Аляксандар.

Па Камайскаму вокругу.

1. Шышкоў Васіль.
2. Бэкіш Янка.
3. Міхайлаў фядот.
4. Цьвілэнь Марцін.
5. Барсукоў Васіль.

Выбарчы Камісар
Адам Курыловіч.

Вільня 28 сьнежня.

Выбарнае змаганьне паміж рознымі групамі насяленьня, партыямі і арганізацыямі што дзень пашыраецца.

Цяпер ужо яона акрэсьлілася тры цячэньні адносін да выбараў.

Першае цячэньне хоча, каб Сойм сабраўся толькі дзеля заявы аб прылучэньні Сярэдняй Літвы да Польшчы. Гэта жаданьне усей эндэцыі і земяяўласьнікаў — Сувязі Людова-Нарадовай, Польскіх партый Людовай і Стражы Крэсовай.

Другая група, да якой апроч польскіх арганізацый „Адродзэньня“. Дэмакратычнай партыі і „Польскай Соцыялістычнай партыі“ належаць Беларускія арганізацыі: Краёвай Сувязі, партыя „сялібнікаў“, сялянская партыя „Зялёнага Дуба“ арганізацыя безпартыйных беларусаў; жыдоўскі „Бунд“, гэтая група кажа, што ў Віленскім Сойме ня толькі трэба сказаць, што Сярэдняя Літва павінна аб'яднацца з Польшчай, але яшчэ трэба заявіць аб зямельным пытаньні, аб нацыянальных школах, аб парадках і усялякіх правох сялянскага люду.

Трэйцяя група—гэта тыя элемэнты, якія ідуць проці выбараў у Сойм. Да ей належаць жыдоўскія сыяністы, жыдоўская партыя пэйрэ-цыон, грамада купцоў, частка грамадзянства і некалькі Беларускіх арганізацый на чале з „Віленскім Беларускім Нацыянальным Камітэтам“, Беларускія соцыялісты-рэвалюцыяністы, працуючыя па дырэктывам пана Ластоўскага з Коўны.

Усе тры групы змагаюцца адна з адной. Але нідзе гэтае змаганьне ня выявілася ў грубых і вострых формах, як у адносінах „Беларускага Нацыянальнага Камітэту“ да сваіх палітычных ворагаў — „Краёвай Сувязі“ і тых беларускіх арганізацый і партый, якія прытрымываюцца адной з „Краёвай Сувязьзю арыентацыі.

Які ж кірунак палітычнай мысьлі мае „Беларускі“ Нацыянальны Камітэт, і якой арыентацыі трымаюцца яго актыўныя працаўнікі, угледзець вельмі легка — трэба толькі разьвярнуць хоць адзін нумар тых газэт і аднаднёвак, якія ў апошні час выдаюцца Камітэтам, і там вы убачыце глухую злобу і ненавісьць проці беларускіх партый і арганізацый трымаючыхся польскай арыентацыі, жадаючых злучэньня Сярэдняй Літвы з Польшчай.

Выліваецца усялякі бруд плёткі і інсынуацыі па адрэсу на самага актыўнага і спасобнага працаўніка „Краёвай Сувязі“, вядомага на ўсім абшары Беларусі дзеяча п. Аляксюка, працуючага на карысьць Бацькаўшчыны амалька з дзяцінства.

Вядзецца самая шорсткая агітацыя проці выбараў у Сойм проці усіх, хто спагадае гэтым выбарам,

Чым жа ш тлумачацца такія адносіны да выбараў і да тых беларусаў якія ідуць са шчырым сэрцам да аб'ядананьня з Польшчай, бачучы ў гэтым аб'яднаньні ратаваньне беларускай нацыянальнай ідэі і мажэбнасьць у будучыне аўтанамічнага істнаваньня дзяржаўнай Беларусі?

Адказ на гэтае пытаньне — даюць рэзалюцыі Пражскай Нарады. Там у чэшскай Празе былі прыняты рэзолюцыі варожыя да Польшчы а тыя што вялі крывавую барацьбу з бальшавікамі за незалежную свабодную Беларусь абвешчаны ворагамі Беларускага Народу.

Далей гэтага—ісьці няма мейсца!

Адно добра, што таемная барацьба перайшла ў адкрытую.

І вось цяпер, віленская група беларусаў, стаячых на грунце нямецкай ідэі, працуючая па дырэктывам Пражскай Нарады і пана Ластоўскага, хоча скарыстаць выбары ў Сойм і ашукаць беларускі сялянскі народ, так, як ужо не адзін раз ашуківалі яго розныя самазваныя ні бы то беларускія, а на дзеле, нямецкія ці бальшавіцкія „урады“ і арганізацыі.

Добра толькі адно: „Беларускі Нацыянальны Камітэт — арганізацыя ня маючая жаднага уплыву на нашую вёску, саўсім ня ведамая сялявіну і ўсе яе выкрыкі і лямант разьлятаюцца ў паветры. Аб гэтым сьведчаць тыя лісты, якія што дзень атрымлівае рэдакцыя „Раніцы“ з вёскі.

Аб гэтым сьведчаць і тыя весткі, якія прыходзяць з розных вуглоў нашай Бацькаўшчыны.

Усюды беларусы гатовяцца да выбараў, усюды хочуць правясьці ў Сойм пэўных людзей, сваіх беларусаў каб яны выявілі волю беларускага народу, ратавалі яго ад няволі.

Дай Бажа каб гэтыя весткі выклікнулі краску сораму на тварох той маленькай групы, беларусаў, прыхільнікаў „Беларускага Нацыянальнага Камітэту, якая з усей моцы стараецца псуць беларускую справу, лішыць голасу ў Сойме Беларускі сялянскі народ!

✦✦✦✦

Навакола выбараў.

(Адкрыты ліст)

Да выбараў у Віленскі Сойм засталося мала часу;

Але глядзіце што робіцца! якая лаянка, якая злоба навакола выбараў!

Перада мной ляжаць нямецкія газэты на беларускай мове „Белар. Вед. Белар. Звон і Крыніца." Божачка мой! Як ня зломіцца язык у іх!

Куды ня кінь вокам, усюды ўглёдзіш „Аляксюкоўшчына", „Аляксюк здраднік", „новая польская газэта на беларускай мове „Раніца", „нейкі Вацлаў Адамовіч"; „Далой выбары" і г. д. Ну, пэўна што язык бяз касьці, да таго яшчэ добра пацмазаны сьвятачнымі остамі ды нямецкімі марачкамі...

Усё роўна, паны, адбудуцца і выбары ў Сойм і пэўна пройдуць у яго беларусы. Тым, што Вы агітуеце процiў, Вы толькі адцягіваеце на доўгі час палепшэньня жыцьця нашага беларускага, шмат цярпеўшага, сялянства. Паглядзім, ак яно будзе Вам дзякаваць!

У Вашых часопісях вельмі многа друкуецца нападкаў на польскіх урадьнікаў. Добра. Але гэта толькі на паперы і застаецца.

Мы сталі на другі грунт і лічым абавязкова патрэбным мець сваіх прадстаўнікоў у Сойме, дзе іх голас будзе ратаваць і бараніць правы беларускага народу. Толькі тады мы даб'емся палепшэньня свайго жыцьця.

Дык зразумейце гэта любіцелі остаў і марак і не баламуцьце мала палітычнага селяніна. Хай ён ідзе і падае голас за свайго, за беларуса...

Паны эсэры з прадвеку шмат гаманілі, але нічога карыстнага ад іх мы ня бачылі...

Спаткаўшыся з адным знаёмым мы крануліся пытаньня аб выбарах у Сойм. Дык на конта эс-эраў ён сказаў: эс-эры не пойдуць галасаваць за каго іншага, а за сваіх ня могуць, бо няма у іх зрэла—палітычных працаўнікоў на Віленшчыне. Яны самі добра ведаюць, што ў Сойме ня здалеюць бараніць правы сялян і баяцца, каб ня выкінулі іх з Сойму, як — элемент ня пэўны.

Што тычыцца выкідкі, дык я не згаджаюся з знаёмым — гэтага эс-эры не баяцца: яны прывыклі ўжо да таго, каб іх выкідывалі...

Не адзін з іх варочаўся з вёскі з разьбітай галавой.

Селянін.

✦✦✦✦

Здраднікі і юды.

Якія элемэнты вайшлі у склад прэзыдыуму „Віленскага Беларускага Нацыянальнага Камітэту можна убачыць з пратаколу агульна-палітычнай камісіі з'езду прадстаўнікоў Заходняй Беларусі.

На пасяджэньні камісіі 11 сьнежня п. Фёдараў унёс заяву, што ў час наступу бальшавікоў на Беларусь і Польшчу сябра Беларускай Вайсковай Камісіі Якубецкі Андрэй даваў 375,000 мар. (остаў), каб ён навязаў лучнасьць з ковенскім урадам і сацыялістычнымі партыямі і агітаваў за варожы настрой беларускага сялянства процiў палякаў.

І гэта рабіў Якубецкі Андрэй—чалавек які, як сябра Белар. Вайсковай Камісіі, жыў увесь час на польскія грошы, атрымываў адзеньне, харчы.

Што-ж дзіўнага, што здраднікі з „Белар. Нац. Кам. выбіваюцца з апошняй сілы, каб правалiць беларускую справу і аддадуць беларускі сялянскі народ у маскоўска-бальшавіцкую кабалу!

Што-ж дзіўнага, што прадажныя юды абкрадаюць беларускі народ, бяручы ад немцаў маркі і осты, каторыя прыйдецца заплаціць нашаму селяніну.

✦✦✦✦

Маленькі фэльетон.

Бывае усяляк.

Адзін прэ ў Варшаву, другі з Варшавы, дык вось і я шоў на Нямецкую, а ён ляцеў з нямецкай.

Сустрэліся,

А ты?

Я! А што?

„Ты яшчэ ня чуў?" закрычаў ён, махаючы рукамі.

„Не, нічога ня чуў!" адказаў я спокойна.

А ў чым справа?

— Як, ты ня ведаеш? ды Янка нагу зламаў!

Ну? зьдзівіўся, калі гэта яму так пашанцавала? запытаўся я сябра.

— „Добрая рэч, пашанцавала" — перадразьніў ён мяне, — чалавек нагу зламаў а ён...

— „Чакай, перабіў я яго, але гдзе і якім чынам ён зламаў сабе нагу?

— Дый вось ішоў вуліцай па тратуары, пасьлізнуўся і гатоў. — Дрыжачым голасам казаў ён.

— Чорт ведае што за парадкі, пяском не пасыпаюць гдзе трэба! — сварыўся ён.

— Ну, бывай! — кінуў ён мяне і паляцеў далей.

Я шоў разважаючы, „ім гэта дрэнна, што не пасыпаюць, але вось як бачу пасыпана... Што раней ня было пасыпана, дык гэта заўсёды бывае так. Пакуль халеры няма, дык і дарма — выбачайце, я трохі абмыліўся...

Тады сабак пачынаюць карміць як пара ужо на паляваньне ехаць...

Ішоў я гэтак разважаючы, навет не пасьпеў дайсьці да вугла, як ізноў ляціць мой сябра на спатканьне.

— „А што, а што і гэта скажам шанцуе —рамізьнік даў у карк Язэпу!— гэта чорт ведае што запарадкі!" крычаў ён мне здалёку.

Я навет застанавіўся.

Дык ня можа быць? каб Язэпу, дый у карк даў рамізьнік!! Мусіць тутака штось ня так?

— Як ня так!—крычаў мой сябра.

— Прыехаў ён пад ганак сваей хаты, ну праўдзіва, плоціць па таксе, а той на яго з лаянкай, ведама Язэп ката, бяры што даю, а той раптам яму пугах, у карак, ды па каню, і ўпёк...

— Ну, а грошы ў Язэпа засталіся? запытаўся я.

— Грошы? засталіся! адказаў ён і пабег ад мяне.

Гм, разважаў я ідучы далей, добра што хоць грошы ў Язэпа засталіся, будзе чым карк залячыць, дый і на пляшку хопіць, меркаваў я і навет хацеў ужо ісьці да яго, каб памагчы расьпіць гарэлку, бо ведаю, што на аднаго пляшкі зашмат, як ізноў ляціць мой сябра.

Але цяпер ён ляцеў зьбялеўшы як сьнег...

Навет валасы ў мяне дыбам сталі.

Ну, думаю, няўжо цапелін на Вільню паляцеў?! Я, ужо, навет галаву задёр уверх, як ён паляцеў на мяне і хапіў за горла...

— Ну, а цяпер, цяпер ты што скажаш?! крычаў ён.

— Стой, стрымай! адбіваўся я, у чым рэч, скажы?

— А тое што... у... у... у... салі, ля... ля... ля... бра... бра... мы сябра Пр... па... па... пабілі, нарэшце выгаманіў ён.

— Як... калі... за вошта пабілі? Пытаўся я, і ці моцна?

—Ну ведама моцна! крычаў ён.

Колькі разоў далі пытаю.

— Ды разоў мусіць са два! адказаў ён і пабег ад мяне няведама куды.

Гм, разважаў я, мяркуючы. Далі і разоў два,... мала, трэба ўжо было даваць

Бывае на нашым сьвеце ўсяляк, адзін жрэ мякіну, другі шакалад.

Біч.

✦✦✦✦

Нямецкая тэхніка

У вадной нямецкай газэце зьявіўся маленькі фэльетон пад досыць брыдкай назвай: „Архімэд і ватэрклязэт", які ёсьць характэрыстычны для немцаў і ясна кажа аб іх цяперашнім палітычным настрою.

Аўтар фэльетону ад усей душы сьмяецца над грэкамі, а калі немец над кім сьмяецца, дык—гэта ўсім вядома—мэта ў яго адна: пахваліць самога сябе.

Глядзіце, людцы,—сьмяецца аўтар! —якія дурні былі грэкі! Яны саздалі матэматыку і не натрапілі на думку, каб скарыстаць яе ў тэхніцы! Яны не да думаліся зрабіць хаця-бы просты ватэрклязэт!..

Глядзіце. людцы, якія дурні грэкі! —крычыць аўтар, каб даць зразумець: „і якія вумніцы мы, немцы!.. Хто, як ня мы скарысталі з веды, архімэдаў у тэхніцы?.. Вось мы бяром архімэдаўскую веду аб удзельнай вазе, яго тэарэму конус так адносіцца да паўкулі да цыліндра, як-1 да 2 да 3 і ужо гатоў ватэрклязэт! І ўжо карыстаем з яго!.. Глядзіце, людцы, як далёка мы ідзём ў гэтым кірунку! Вось зьмяніліся людзі, ніхто ня купляе нашых варэтклязэтаў, бо цяпер ня тыя часы, бо цяпер ўвайшла ў моду філёзофія... Глядзіце што мы робім: мы бяром тэорыю першага папаўшагася пад рукі Маркса і... ўжо гатоў бальшавізм і ўжо мы карыстаем з яго, як ніхто!

Зьявіліся вымаганьня нацыянальных правоў—у нас ўжо ёсьць вялізарны канцэрт на гэтую тэму!... Тутака усё знайдзем: і чорны смык маскалёў, і літоўскі барабантарыбоў, і ўкраінскую (праўда трохі папсутую цяпер) сьвістульку сістэмы „Скарападзкі і К-о" і беларускія званы і аднадвёўкі—ўсё, што хочаш!..

Дарма, што яны сьмярдзяць ватэрклязэтам! За тое—прыслухайся—як яны голасна пяюць ў Вільні?.. Як заражаюць чыстае паветра сваімі інсынуацыямі, свaей брыдкай лаянкай. Дарма, кажу. што сьмярдзяць: Нам гэта нічога... Нам патрэбна адно: карысьць!

Сьмяецца немец, аж за бакі бярэцца!... Добра яму быць немцам, бо ён з усяго карыстае. навет з таго, што сьмярдзіць!..

А ці сьмяюцца тыя, хто сядзіць ў яго руках, ці добра быць нямецкім „ватэрклязэтам"—аб гэтым можна запытацца ў рэдактараў—выдаўцоў нямецкіх газэт на беларускай мове і беларускіх „дзеячоў" з нацыянальнага... ватэркл.... выбачайце..., Камітэту... яны гэта добра ведаюць!...

А. Шуляк.

✦✦✦✦

ХРОНІКА

Звальненьне катаржнікаў.

Перад сьвятам п. Мэйштовіч дэкрэтам саўсім звольніў катаржнікаў, якія мелі да 8-мі гадоў астрогу.

Неасьцярожны выпадак.

Пад час страляніны ўвечара 24 сьнежня ў 9 гадзіне лёгка раніла каля катэдральнага касьцёла якуюсь кабету.

Яе перавязаў выпадкова праходзячы доктар Г.

✦ У Бел. Муз.-Драм. Гуртку. Меўшыйся адбыцца 30-сьнежня баль-маскарад у Муз.-Драм. Гурт. па незалежным прычынам гуртка адкладаецца.

Мы ідзем упярод.

(ліст у рэдакцыю)

Год за годам мы рухаемся шпарчэйшымі шагамі ўпярод. За ўвесь час беларускага адраджэнчаскага руху ў Вільні шмат выдавалася розных беларускіх часопісяў, але ня было ніводнае штодзеннае газэты. Нарэшце дачакаліся,—дажылі да таго часу, калі нас беларусаў сталі уважаць за людзей і сталі больш маньш з намі лічыцца. Але хто стаў лічыцца, хто пайшоў нам на спатканьне? Не маскоўцы, не ліцьвіны, а наш братні, нядаўна вызваліўшыйся з пад нядолі, польскі народ.

Вось у гэты час вылецела наша першая ластаўка—штодзенная беларуская газэта „Раніца".

Цяпер мы сьмела можам сказаць, што ўжо разьвіднівае, што ўжо расходзіцца туман, што настае лепшае жыцьце для беларусаў, гэта паказвае самая назва нашай ластаўкі—Раніца.

Устань беларус, прачніся, бо ўжо раніца, пара ўзяцца за працу. На гэтую працу заве цябе „Раніца". Яна устала рана—ранютка, у той час, калі цябе беларус твой брат паляк будзіць да супольнай працы да адбудовы нашага краю.

Так брат беларус—ты павінен зразумець, што настаюць для нас сьветлыя дні, бо ўжо мы беларусы, тут у Вільні маем штодзенную беларускую газэту „Раніца" і гэта Раніца ёсьць нашай беларускай раніцай, што пара ісьці на працу пасьля доўгага вяковага сну.

В.

✦✦✦✦

Ліст у рэдакцыю.

Паважаны Пане Рэдактар!

У газэце „Раніца" № 3, надрукован маленькі фэльетон „Біскупя 12", у каторым робяцца закіды Беларускаму Музыкальна-Драматычнаму Гуртку, а больш усяго на адрэсу старшыні В. у палітычным змаганьні.

Не уваходзячы ў ацэнку гэтага фэльетона, скажу толькі адно, што Беларускі Муз. Драм. Гурток, як інстытуцыя апалітычная, ніякай палітыкай не займаецца і змаганьня з палітычнымі ворагамі не вядзе, бо такіх і ня мае, і што ня толькі беларусам, але і для людзей усіх другіх нацыянальнасьцяў уваход не забаронены, а толькі вымагаюцца фармальнасьці тыя, якія указаны уставам гуртка.

Прашу пане Рэдактар гэта надрукаваць у Вашай газэце,

З пашанай Старшыня Валэйша.

Сьцеражыцеся агітатараў паноў Пракулевічаў, Якубецкіх, Станкевіча, Семашкаў, Ластоўскіх!

Гэта юды, што прадаюць беларускі народ у маскоўска-бальшавіцкую кабалу!

Рэдактар і Выдавец Вацлаў Адамовіч. Друкарня „ДРУК", Субач, 2.

